

VRŠAC

Aleksandar Milenković

VRŠAČKA LIKOVNA JESEN

Galerija Fontana, septembar 2005.

U mesto međugradskih autobusa, pod krovom bivše vršačke autobuske stanice "parkirana" su likovna dela članova KLUV Paja Jovanović. Galerija Fontana prikazuje dela sedamdesetak autora. U katalogu koji potpisuje Umetnički savet (*Zoran Toskić, Ramona Magda, Đurica Pavlov*) nalazimo i ove redove: Period inkubacije amatera prihvatio je na sebe Klub. Zajednička izlaganja i druženja, organizacije prodajnih ili revijalnih izložbi, u svakom prostoru bez uslovljavanja (podvukao A.M.) pod jednim geslom – važno je izlagati.

Ova poruka je sasvim u skladu sa osnivačkom idejom (jedinствен slučaj u nas) da se okupe zajedno školovani slikari i amateri, što ovaj Klub izdvaja od svih ostalih u zemlji. Zbog toga je zazvučao disonantno nagoveštaj u pozdravnoj reči na otvaranju da će se ubuduće vršiti selekcija radova. To protivureći kako profilu Kluba tako i logici jer je evidentno da široki raspon likovnog (ne)obrazovanja članova zakonomerno stvara i vrlo izraženu razliku kreativnih potencijala članova. Ispada da pošto nisi platio na mostu, platićeš na – ćupriji!

Samim članstvom autori imaju puno pravo da nastupaju na revijalnim izložbama koje, po prirodi stvari, nisu tematske, ni stilističke, niti generacijske... još manje tzv. autorske po ličnom izboru. Tim pre što su sastavi selekcionih komisija često proizvod problematičnih (da ne kažemo klanovskih) kombinacija. Revijalna postavka nudi obilje tema, motiva, tehnika, dimenzija slika. Upravo to je draž i Jesenjeg salona u galeriji Fontana. Pored ultrarealizma nalazimo apstrakciju... naivistička orijentacija koketira sa alegorijom... akademski intonirano delo konkuriše ekspresionizmu. Tu i tamo, perfekcija amaterskog pejzaža kao da propituje rutinerski odrađeni pejzaž akademca u smislu – Hej, zar je to delo jednog profesionalca?

OSEKA MRTVE PRIRODE I PORTRETA

Amateri se najpre potvrđuju kroz realističko sagledavanje okruženja, mrtve prirode i pejzaža, te su zbog toga u ovim žanrovima najzastupljeniji. Otuda i iznenađenje što ovoga puta samo troje autora izlažu mrtvu prirodu. U kontrastu tamno-svetlo, Nada Dimitrovska aranžira grožđe na tanjiru kao da želi da oda počast brendu vršačke regije – vinogradarstvu! Koristeći motiv *Violine gospodina Radojičića* kao pretekst, Zoran Vajdić na originalni način komponuje mrtvu prirodu. Aleksandar Velovan iza klasičnog aranžmana stonog posuđa veša na zid portret Vaska Pope... dobro urađena i zanimljiva slika u slici. Detaljima nameštaja u ad hoc tematski i likovno nedorečenom Prostoru Milovan Panić lebdi između figurativnog i (uslovno shvaćeno) mrtve prirode.

Karakterno osmišljen lik *Uspavane majke* nacrtala je olovkom Željka Todorov, izvlačeći iz zaborava staru alatku grafičkog izražavanja. Sa starice na dečji uzrast vrši prelaz Damjan Korbuc korektnim *Portretom devojčice* u čijem pogledu otkrivamo svu draž tinejdžerskog uzrasta. Draga Kokotović sa dopadljivo aranžiranim portretom *Đurđevak* unosi ličnu stilsku notu i žanrovsku svežinu u selekciju. Bez ambicije da figuri na platnu *Susret* podari bliža ljudska određenja, Bosiljka Šipka uspeva da svim uočljivim sastojcima slike formira solidnu likovnu predstavu. Kao da želi da portretisanim likovima ovekoveči verne prijatelje *Čoveka*, Zoran Hrnjak minuciozno reprodukuje par konjskih glava. U jedinom kolažu na izložbi, inventivna Vera Štrbac formira krst od citata duhovnih glosa koji oživljava zanimljivim segmentima u koloru.

Živojin Marković uspešno kadrira malu parkovsku temu sa parom tornjeva paradigmatične neogotičke crkve u pozadini. Petru Marina izdvaja iz vedute Vršca kadar sa istim zvoncima kojim se legitimiše skoro svaka lokalna panorama. Široku panoramu Vršca u izmaglici sagledanog sa pobrđa upriličila je Silvija Mandreš-Činč... sigurnom kičicom i osećajem za atmosferu. Emilija Juga simboličnim prostornim reperima (objektima) sugerise prepoznatljivu panoramu Vršca u podnožju brega sa Kulom.

Dragan Petrović temperamentnim gestom skicira vršačku ulicu sa razigranim plastičnim fasadama i crkvenim zvonikom kao centralnim reperom urbanog motiva. Takođe naklonjen lokalnim motivima, Dragan V. Petrović slika jedno romantično *Popodne...* društvanje za stolom u mirnoj, osunčanoj periferijskoj ulici. Takođe zadojen banatskom folklornom idilom, Emil Sfera slika pročelje *Banatske kuće* u tendenciji imidža kućice od kolača. Nasuprot ovakvim pastoralnim scenama, kontrastno osvetljeni urbani koridor bez ljudskih figura na slici Ljube Miloševića deluje mistično ali likovno zanimljivo.

RURALNE PASTORALE I URBANE VEDUTE

U grupi privrženika pejzaža i urbanih veduta jedini umetnik fotografije je Predrag Ribarić sa svojim fotosom *Suton* koji po kompoziciji, atmosferi u trenutku smiraja i koloritom deluje vrlo impresivno. Zorka Barbakov nudi pastoralu ravničarske rečne obale u zelenilu, a Ivan Edepinski joj uspešno sekundira sličnim motivom iz pitomih panonskih prostora. Sasvim drugu impresiju publika dobija od Ksenije Eraklide... dramatični prizor rečnog kanjona sa drumom usečenim u ljutu stenu... sve u svojoj gami. Ni manjeg formata (20x22 cm), ni veće sugestivnosti prirodne tektonike.

Snežana Radivojević u slici *Predeo* prepušta intoniranje atmosfere tmastom kovitlacu oblaka nad drugostepenim sadržajem – tlom floralnih motiva. Dragica Stojadinov u *Dečijem salašu* kao da evocira pastoralno doba... stado ovaca, plotovi, ambar tj. elementima sa sličnih motiva naive. Čedomir Kesić energičnim zamahom znalački oslikava geomorfološki razučeni predeo pod letnjim kumulovima.

Toponimski anonimna livadska utolina *Vršačkog brega*, u minut pred letnju oluju, motiv je Farkaša Kalmana. Kao kontramotiv, sjajni akvarel Janka Pace ubedljivo prikazuje, u vermerovskoj izmaglici, močvarni *Predeo posle kiše*. U pejzažu Požežena Joane Mihanesku, jato rumenih krovova skladno uranja u pitomu ravnici sa širokim vodenim obzorjem koje se stapa sa nebom. U kategoriju prepoznatljivih kišnomagličastih prizora spada i Magla Zdravka Mandića... još jedna iz duge serije zanatski besprekornih ali maniristički identičnih motiva. Vaso Milekić uspeva da od banalne teme banatskog *Strjišta* oslika platno čija prepoznatljiva faktura otvara posmatračima prozor u svet sirove poetike plodnog banatskog černožjoma. Violeta Mirčkov slika *Ukras na planini* koji se sastoji od nekoliko dekorativnih hladno toniranih cvetova koji grade simbiozu sa toplom toniranim ubokorenim vlatima.

Goranu Despotovskom pejzaž služi kao pretekst za uravnoteženu geometrijsku interpretaciju viđenog... čime slika poprima karakter koloristički definisanog enformela. Potvrđena kao minuciozni ikonopisac i hiperrealistički pejzažista, Ramona Magda ovog puta nastupa sa koloristički bogatim, ekspresionistički dočaranim pejzažom. Zdravko Santrač svojstvenim manirom ume da modeluje i osoči koloristički vrlo dopadljivu vedutu, do stepena trodimenzionalne punoće.

Poentilističkim gestom Sava Birta stilizuje motiv bika u trku, kao stvorenog za motiv dekorativne tapiserije... a siluete lastavica evociraju na romantiku Vujaklijine provenijencije. Sim-

boličnim nazivom *Proleće* Predrag Nikolić kao da želi da svojim platnom evocira udarničku atmosferu socijalističkih gradilišta sa kranovima i veru u svetlu budućnost.

ENFORMEL KAO KATALIZATOR USMERENJA

Ana Grabović u *Kompoziciji 1* uspešno nas vraća u razdoblje klimaksa enformela... sugestivna ali hazardna simbioza (ne)namernih poteza četkom i toplohladnih tonova. Ana Cicvarević sa platnom *Eko* kao da je dopunjuje starim dobrim stereometrijskim kubizmom, prepunog elementarnih tonova. Milica Jandrić se hrabro upušta u dinamičko proigravanje smišljeno složenih nijansi tonova sa apstraktnom strukturom. Tu je i uvek provokativni Đurica Pavkov sa vehementnom crnobelom apstrakcijom u kojoj se kriju autorove potajne naklonosti prema realnom i – figuraciji.

Zdravko Velovan istrajava u davno ustaljenom žanru tj. u formalnoj apstrakciji u kojoj dominiraju izduženi listovi ševara čijim snopovima autor stvara varijable dinamičnih struktura. Pod sugestivnim nazivom *Opstanak*, Slavica Milošević–Milanov služi se sličnim prosedeom... od prepoznatljivih vlati bujnog ševara gradi kolorističke rukoveti. Radmila Tosegi slikom *Urbanizam 1* podastire nam nemu kritiku savremene arhitekture preuzimajući njene morfološke atribute za građenje zanimljive asocijativne apstrakcije.

Bojan Popov objedinjuje slikarske komponente u *Kompoziciji 4* na taj način što u istu fenomenološku ravan stavlja kompozicioni, morfološki i kolorističko–pikturalni supstrat. Predana u svom ekističkoekološkom uverenju, Vesna Stojanović voli da od prirodnih materijala i tzv. slučajnih oblika modeluje bizarne umetničke modalitete. Tom svetu pripada i njen metaforično intonirani, rezbareni medaljon Cirkus van vremena. Podjednako temperamentan u figuraciji i ekspresionistički doziranom enformelu, Tomislav Suhecki u megapoentilističkoj *Kompoziciji* otkriva postojanu naklonost prema enformelu bogate palete. Ljiljana Dimitrijević u *Radosti Života* stavlja zanimljive geometrijske "gadže" motive u službu simbolicističke alegorije. Marija Milojević oprobava tople tonove u disku od zlatnih niti nastojeći da nestandardnim motivom izbegne faktografske intencije većine kolega. Svetislav Ludoški na platnu *Neočekivano putovanje* pokušao je da pretekst smisaonosti materijalnog sveta pretoči u prizor alegorijske apstrakcije. Miniplastičnom kombinacijom dugmadi u strojevom poretku Dragan Bojana aranžira simbiozu trodimenzionalne likovnosti sa planimetrijskom.

Jedan od veterana KLUV Paja Jovanović, Bogdan Škrbić na sredokračni između realnog i alegorijskog, ekspresivno kreira *Kompoziciju 1* izrazite pikturalnosti. Veliko platno *Prosvetljenje* Dragana Jevdića svedoči o visokim dometima neakademski edukovanih autora. Autor uzdržanim gestom operiše tonski kontrastnim a grafički rektangularnim površinama.

FIGURACIJA NA EVERGRIN TEME

Nasuprot ovim stilski ambivalentnim nefiguracijama, nekolicina autora ostaje verna figuraciji, svaki na svoj način. Akt Milosava

Cicvarevića zrači toplom moneovskom putenošću i neskrivenim libidom, a Akt Aleksandra Paskua kao da se tek voljom autora materijalizuje iz jarkog mozaičkog fona... ali sa jasnom seksualnošću u pozi. Na slici *Muškarac za jednu noć i žena za jedan dan*, primisao na erotsku stranu svakodnevlja sugerise Andrej Kedinski posredstvom muško–ženskog trija u negližeu. Radmila Andrić sa tri ženske vizije komponuje *Spasenje*, melanholično intonirano platno u toplim sfumato tonovima.

Jelena Vragović–Cvetković sa platnom *Baka* razgaljuje duše ljudi modernog vremena verno reprodukovanim patrijarhalno–nostalgijčnim prizorom domaćeg ognjišta. Suveren u gestu, Flora Viorel smelo uplivava u atraktivno nadrealističko sočinjenje prepuno maštovitih elemenata i simbolicističkih konotacija. On je jedan od retkih autora pred čijom slikom posmatrač ima razloga da odstoji duže vreme istražujući zanimljive motive i izvanrednu tehniku. Siniša Višacki pušta svoj mistični kolumbovski *Čudni brod* da jedri beskrajem vremenoplova. Ovaj motiv deluje osvežavajuće u okruženju obilja suvozemnih tema. Mihajlo Antal u likovno doradenoj *Viziji* klasičnim likovnim atributima uspešno objedinjuje simbolično graditeljsko nasleđe i savremenu urbanu strukturu.

Minuciozna u detalju i sigurna u totalu, Irena Borbelj u slici *Vera, ljubav i nada* ubedljivo nadilazi amatersko tematsko područje, probijajući se u red zapaženih autora u plemenitoj disciplini pastela. Likovno skladnom vedutom naselja sa ban–derama kao prostornim reperima, Đurica Pavlov nas podseća na ciklus panonskih horizonata B. Karlavarisa. U strogom kanonskom maniru i sa iskrenom predanošću svetogorskih monaha, Đorđe Bujović slika starozavetne scene i drvorezbarenu triptihikonu sv. Nikole.

Jedna od osnivača KLUV–a i retkih skulptorki na Salonu, Radmila Bobić–Fijatović u vrlo dobro komponovanoj mini–skulpturi neguje odnose i sklad mega–arhitektonike... u skladu sa Lekorbizijeovom glosom – Arhitektura, to su volumeni pod suncem! Božidar Bućinac u atraktivno dočaranu *Borbu fazana* uspešno unosi bizarnost teme, lepet očerupanih krila i likovnost kompozicije.

Grupnim portretom *Sećanje* iz davne 1956. doajen KLUV–a Mira Mareš, pola veka kasnije, simbolizuje prolaznost života i trajnost prave umetnosti. Pet sjajno uslikanih karaktera, blago karikaturalno ali nostalgijčnom nežnošću natopljenih faca. Kao koincidencija (ili svesna namera autora postavke?) odmah do tog platna našla se alegorija *Čovek, prostor, vreme...* kubističko–mondrija–novski intonirana tempera ovog potpisnika (A.M.), takođe iz daleke 1956. godine! Može da se ovaj likovni duet veterana primi i kao upozorenje na prolaznost ovozemaljskog života i, samim tim, na efemernost svih trvenja oko perifernih egzistencijalnih problema umetnika i... uopšte!. Ergo, prava umetnost ostaje da traje nezavisno od životnog opredelenja, likovne ili opšte edukacije ili generacijske pripadnosti autora... nezavisno od odabranog motiva, stilskog izraza i tehnike likovnog ostvarenja.